

ROLUL DETERMINANT AL ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÎNTULUI ÎN PROGRESUL ECONOMICO-SOCIAL AL ROMÂNIEI

Viorica Neculau

adjunct al ministrului educației și învățămîntului

Tezele novatoare despre dezvoltarea interdependentă a științei și învățămîntului în strînsa lor legătură cu producția — triadă avînd efecte benefice, asupra tuturor sectoarelor de activitate — sînt cu pregnanță în evidență, concepția originală, profund științifică a secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu privire la coordonatele strategice și finalitatea socială a făuririi noii orînduiri în România. Încă la Congresul al IX-lea, care a inaugurat o nouă epocă revoluționară în activitatea partidului, în construcția socialistă din România, dezvoltarea și perfecționarea cercetării științifice și a învățămîntului au fost așezate printre direcțiile principale ale continuării dezvoltării economico-sociale a patriei. În raportul prezentat la Congres se sublinia, cu toată claritatea, în termeni diferiți față de perioada trecută, cînd au fost subapreciate sau negate domenii fundamentale ale științei și culturii naționale și universale, iar învățămîntul românesc a fost osificat în scheme și modele dogmatice, rigide, străine tradițiilor progresiste ale țării noastre, că realizarea obiectivelor făuririi socialismului pe trepte superioare, ridicarea României la nivelul țărilor cu economie, știință, cultură și civilizație avansate sînt indisolubil legate de intensificarea cercetărilor proprii fundamentale și aplicative în toate sectoarele, de dezvoltarea și perfecționarea continuă a învățămîntului de toate gradele.

Justețea acestei orientări care a devenit o constantă, o orientare programatică a partidului și statului nostru, a fost confirmată de întreaga dezvoltare multilaterală a țării. Așa cum s-a subliniat la primul Congres al Științei și Învățămîntului, cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică, modernizarea și perfecționarea învățămîntului care asigură pregătirea cadrelor și forței de muncă din toate sectoarele de activitate au avut și au un rol deosebit de important în obținerea tuturor mărețelor realizări din anii socialismului, în realizarea obiectivelor strategice ale construcției socialiste și comuniste în România. „În îndeplinirea tuturor acestor obiective, — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, cercetarea științifică trebuie să se angajeze cu toate forțele sale în soluționarea problemelor complexe de organizare și modernizare, de perfecționare a caracteristicilor materialelor existente, de realizare a noi și noi materiale și tehnologii, care să asigure valorificarea superioară a materiilor prime, a muncii popoului nostru.

Înfăptuirea prevederilor actualului cincinal este posibilă numai pe baza celor mai noi cuceriri ale științei, a angajării ferme a întregii activități de cercetare în realizarea acestor obiective. În mod corespunzător trebuie să impletim ferm cercetarea cu învățămîntul, cu producția, să legăm mai strîns întreaga cercetare de cerințele practice ale producției, de soluționarea problemelor care apar zi de zi în activitatea complexă pentru realizarea de produse mai bune, cu un nivel calitativ și tehnic tot mai ridicat.

Totodată, trebuie să acționăm cu toată hotărîrea pentru înfăptuirea programelor de perfecționare a învățămîntului, de ridicare a nivelului tehnic și profesional al cadrelor, al oamenilor muncii din toate domeniile.

Nu trebuie să uităm nici un moment că realizarea tuturor obiectivelor este posibilă numai cu oameni cu o înaltă pregătire profesională și tehnică, capabili să soluționeze cele mai complexe probleme și să asigure înaintarea fermă a patriei noastre spre cele mai înalte culmi de progres și civilizație”¹.

În perioada următoare a dezvoltării României socialiste, practic, toate domeniile de activitate vor beneficia de încorporarea constantă și sistematică a rezultatelor cercetării științifice, de rodul eforturilor gândirii creatoare pentru a se găsi noi soluții de progres tehnic, economic și social. Așa cum sublinia secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în memorabila *Expunere* adoptată, în ședința comună a Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a organismelor democratice și organizațiilor de masă și obștești din noiembrie 1988, drept program de muncă și acțiune revoluționară pentru întregul partid, pentru întregul popor, document programatic pentru cel de-al XIV-lea Congres al Partidului, „în centrul întregii activități trebuie să stea înfăptuirea programelor de dezvoltare intensivă, de organizare și modernizare a industriei și a celorlalte ramuri pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii”². Valorificarea potențialului tehnic și uman de care dispune în prezent țara noastră, pentru creșterea susținută a productivității muncii, reducerea accentuată a consumurilor materiale și energice, realizarea integrală a prevederilor din programul de organizare și modernizare a producției în vederea creșterii mai accentuate a eficienței economice, nu se poate îndeplini în afara sporirii eforturilor proprii pe planul cercetării științifice și pregătirii cadrelor. „Trebuie să facem astfel încît, în următorii doi ani, știința românească să soluționeze problemele complexe prevăzute pentru actualul cincinal și să treacă la cercetarea unor noi probleme importante, care să stea la baza întregii dezvoltări a patriei noastre în deceniul următor, pînă în anul 2000 și în primele decenii ale secolului al XXI-lea. Trebuie să înțelegem bine cerințele formulate în Tezele din aprilie că îndeplinirea obiectivelor strategice, realizarea Programului partidului, crearea condițiilor pentru trecerea spre comunism nu se pot realiza decît pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, ale revoluției agrare, ale cunoașterii în general”³.

¹ Nicolae Ceaușescu, *Expunere la ședința comună a Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a organismelor democratice și organizațiilor de masă și obștești*, București, Edit. Politică, 1988, p. 46.

² Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, p. 43—44.

³ Elena Ceaușescu, *Cuprins la ședința comună a Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a organismelor democratice și organizațiilor de masă și obștești*, „Scnteia”, 30 noiembrie 1988.

Ridicarea consecvență pe noi trepte calitative a întregii activități de cercetare științifică și a învățămîntului, sporirea puternică a aportului acestor sectoare la dezvoltarea multilaterală a patriei sînt indisolubil legate de personalitatea marcantă a tovarăsei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, de înalta competență profesională și dăruirea revoluționară cu care a condus și conduce aceste domenii de vîrf ale activității din țara noastră, de modul clarvăzător în care participă la elaborarea strategiei dezvoltării generale a vieții noastre social-economice și politice pe baza incorporării rezultatelor cercetării științifice, dezvoltării tehnologice, a pregătirii prin școală a forței de muncă, a formării omului nou cu o personalitate multilateral dezvoltată.

Tovarășa Elena Ceaușescu, cercetător de mare prestigiu național și internațional, militează cu consecvență ca problemele abordate de cercetarea științifică să fie problemele reale ale progresului vieții noastre social-economice, ca soluțiile oferite de cercetare să se materializeze rapid în noi tehnici și tehnologii, în modernizarea structurii economiei naționale, iar școala să asigure nivelul de cunoștințe, deprinderi, aptitudini și atitudini proprii exigențelor fiecărui stadiu de progres.

Primul Congres al Științei și Învățămîntului a adoptat „Programul de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducere a progresului tehnic în perioada 1986—1990” și „Programul privind asigurarea forței de muncă, dezvoltarea învățămîntului și perfecționarea continuă a cadrelor în perioada 1986—1990”. Aceste programe au fost elaborate sub direcția coordonare a tovarăsei academician doctor inginer Elena Ceaușescu și ele au fost concepute astfel încît să răspundă îndeplinirii obiectivelor majore ale dezvoltării economico-sociale a țării în etapa actuală, sarcinilor ce rezultă din programele speciale privind creșterea mai accentuată a productivității muncii, îmbunătățirea nivelului tehnic și calitativ al produselor, reducerea consumurilor specifice de materii prime, combustibil și energie electrică, realizarea unor producții agricole la nivelul exigențelor noii revoluții agrare, iar în ultimă instanță ridicării calității vieții întregului popor. Evidențiind legătura organică dintre progresul rapid și multilateral al țării și activitatea de cercetare și învățămînt, tovarășa Elena Ceaușescu sublinia : „O puternică dezvoltare au cunoscut, în acești ani, cercetarea științifică, învățămîntul și cultura, care au contribuit și contribuie într-o măsură hotărîtoare la soluționarea problemelor complexe ale progresului tehnic, ale introducerii în producție a noilor cuceriri ale științei și tehnicii, la asigurarea necesarului de cadre cu temeinice cunoștințe profesionale, educate în spiritul înaltelor exigențe revoluționare, al răspunderii depline față de patrie, partid și popor”⁴.

În condițiile diversificării modalităților de implementare a realizărilor revoluției tehnico-științifice în strînsa ei legătură cu stocul de învățămînt și cu nevoile cele mai stringente ale producției, concepția românească cu privire la integrarea cercetării științifice, învățămîntul și producției reprezintă un model de efort economic și socio-politico-științific concertat. Este în fond o conștientizare națională a procesului mon-

⁴ Elena Ceaușescu, *Cupîntare la adunarea festivă consacrată împlinirii a 44 de ani de la victoria revoluției de eliberare socială și națională, anti-fașeistă și anti-imperialistă din August 1944*, București, Edit. Politică, 1988, p. 11.

dial actual de revoluționare a forțelor de producție și a producției sociale, proces ce trebuie și poate fi îndeplinit de popor și pentru popor numai pe baza asimilării celor mai noi și avansate cuceriri ale științei și tehnicii, pe baza cunoașterii umane în general, în realizarea căreia învățământul, școala au un rol de prim ordin.

Concepte, cum subliniam, în acele momente deschizătoare de nouă eră, obiectivele și măsurile stabilite la cel de-al IX-lea Congres al partidului au devenit coordonatele de bază ale noii strategii românești în domeniul învățământului, cercetării, dezvoltării tehnologice și introducerii progresului tehnic, culturii și civilizației.

Concepția originală a Partidului Comunist Român privind rolul și funcțiile crescînde ale științei și învățământului în construcția noii ordini este străbătută de numeroase idei și teze cu caracter de continuitate pe tot parcursul făuririi socialismului și comunismului, pe care le-am putea numi coordonate esențiale, chiar dacă manifestarea lor concretă diferă de la o etapă la alta, de la un cincinal la altul.

1. Din ansamblul ideilor și tezelor definitorii ale concepției Partidului Comunist Român, ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, cu privire la cercetarea științifică, la dezvoltarea tehnologică și la școli se poate remarca, în primul rînd, ideea necesității înălțării științei și învățământului la nivelul capacității creative a geniului poporului român, probată de înaintași de-a lungul secolelor, ideea ridicării permanente a rezultatelor și funcțiilor practice ale cercetării și învățării la nivelul condițiilor asigurate de societatea noastră socialistă.

2. În concepția partidului nostru există o unitate dialectică între caracterul universal al revoluției tehnico-științifice și manifestarea concretă a acesteia în diferitele țări. Interdependența benefică dintre național și mondial, în acest domeniu, reprezintă o altă coordonată esențială a strategiei formării și dezvoltării complexului economic național unitar.

Experiența demonstrează că progresul tehnico-științific se interferează cu progresul social general într-un cadru istoric determinat, în structuri sociale și național statale date. Tocmai într-un asemenea cadru înfloresc învățământul, cultura, cunoașterea științifică. Acesta este și cadrul în care se transmite sistematic, în formă dintre cele mai diverse, experiența practică, de producție și de viață de la o generație la alta. Caracterul universal al acestei revoluții nu constă în faptul că ea se desfășoară deasupra granițelor statelor și peste interesele fundamentale de clasă și naționale, ci în aceea că noile cuceriri tehnice și științifice se grefează pe forțele de producție existente în lume, dezvoltate de-a lungul secolelor pe baza contribuțiilor tuturor generațiilor de producători de pretutindeni. Ținînd seama de aceasta, în prezent, toate popoarele trebuie să beneficieze de rezultatele creației științifice și, totodată, să contribuie cu toate forțele de care dispun la dezvoltarea în continuare a fondului mondial de cunoștințe științifice și tehnice. Exprimiînd aceste noi exigențe și omagiînd cum se cuvine oămenii de știință și cultură români care și-au adus contribuția lor la dezvoltarea științei și tehnicii mondiale, președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia, că și în continuare „ne vom situa cu fermitate în primele rînduri ale luptei pentru continuă dezvoltare a cunoașterii umane, pentru sporirea contribuției științei și tehnicii românești la înflorirea neînteruptă a patriei socialiste, pentru a

ne aduce o contribuție tot mai însemnată la îmbogățirea tezaurului științific-național și universal — la progresul economic și social general, la libertatea și independența fiecărei națiuni, la cauza colaborării internaționale și păcii în lume”.

3. Promovarea susținută a cercetării științifice originale, dezvoltarea tehnologică și perfecționarea învățămîntului, ca și adaptarea tehnologiilor avansate la condițiile concret-istorice ale țării noastre, introducerea progresului tehnic în legătură indisolubilă cu programele și planurile naționale de dezvoltare economico-socială constituie o altă trăsătură esențială a politicii partidului și statului nostru în domeniul științei și învățămîntului.

4. În ansamblul strategiei partidului nostru, cercetarea științifică fundamentală și aplicativă — integrate organic în procesul dezvoltării și modernizării economiei naționale — împreună cu dezvoltarea tehnologică și introducerea progresului tehnic s-au autonomizat în una dintre cele mai importante faze ale reproducției sociale. Aceasta se concretizează, în esență, în faptul că cercetarea științifică și aplicarea ei în producție reprezintă anticiparea întregului mecanism al reproducției socialiste.

În felul acesta, cercetarea științifică se transformă mai întâi în instrument de prefigurare a dezvoltării viitoare a țării și, apoi devine factor activ la realizarea efectivă a strategiei generale a dezvoltării. Obiectivele cercetării științifice în țara noastră, pe domenii și ramuri, pun în evidență nu numai exigențele majore ale societății contemporane față de acest sector prioritar al dezvoltării, dar și răspunderea cercetării față de viitorul țării, în condițiile creșterii puternice a rolului factorului conștient. Pentru aceasta este necesar, așa cum sublinia tovarăsa Elena Ceaușescu la Plenara Consiliului Național al Științei și Învățămîntului ca „știința și tehnologia românească să se afirme — așa cum ni se cere de partid — drept factori esențiali în transpunerea în viață a hotărîrilor Congresului al XIII-lea al partidului, a mărețului Program de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a patriei spre comunism”.

5. Criteriul esențial al valorii cercetării științifice și tehnologice, al introducerii progresului tehnic, al dezvoltării învățămîntului și calității activității desfășurate în aceste domenii este cel al sporirii eficienței economico-sociale. Această relație dintre dezvoltarea științei și învățămîntului și creșterea eficienței reprezintă o altă coordonată a concepției Partidului Comunist Român privind dezvoltarea economico-socială a țării noastre în etapa actuală și în perspectivă.

Eficiența social-economică a cercetării științifice și tehnice, a dezvoltării învățămîntului se reflectă în rezultatele multiple — cantitative, structurale și calitative — ale întregii munci sociale. Dar aceasta trebuie apreciată și măsurată și prin indicatori specifici, prin raportarea efectelor economice, dar nu numai economice, la eforturile făcute pentru dezvoltarea cercetării științifice, pentru perfecționarea și modernizarea școlii de toate gradele.

6. În concepția secretarului general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind rolul științei și învățămîntului un loc aparte revine unității dintre spiritul științific și cel revoluționar.

Într-adevăr, mai mult decît în alte sectoare, se poate afirma că a fi om de știință, cercetător și educator înseamnă a fi revoluționar, a acționa întotdeauna împotriva a tot ce este vechi și perimat, pentru promovarea a tot ce este nou în toate sectoarele vieții economico-sociale.

7. Dezvoltarea intensivă a economiei, revoluția în domeniul științei și tehnicii nu se pot înlăptui fără o nouă revoluție în nivelul de pregătire și perfecționare al cadrelor. Pregătirea forței de muncă, competența profesională a oamenilor se formează, pe baza asimilării organice a celor mai noi și eficiente cuceriri ale științei și tehnicii, în procesul instructiv-educativ și se dezvoltă, cu consecvență, în raport de noile exigențe ale progresului prin sistemul național de perfecționare a întregului personal muncitor. Una din ideile de mare originalitate ale tovarășului Nicolae Ceaușescu ce caracterizează sistemul românesc de pregătire profesională a cadrelor, a întregului personal muncitor constă în pregătirea, perfecționarea și educarea permanentă a tuturor oamenilor muncii, punerea lor periodică la curent cu noile cuceriri ale științei și tehnicii, cu cerințele economico-sociale ale fiecărei etape de dezvoltare și a fiecărui domeniu de activitate.

Afirmarea plenară a științei ca factor al progresului multilateral al României se corelează organic, în concepția partidului, a secretarului său general, cu perfecționarea și modernizarea continuă a învățământului de toate gradele.

În perioada care a trecut de la istoricul Congres al IX-lea al partidului, sub conducerea competentă a tovarășei academiciene doctor inginer Elena Ceaușescu, învățământul de toate gradele a cunoscut profunde transformări și înnoiri, fiind capabil să asigure pregătirea complexă a forței de muncă în strinsă concordanță cu cerințele dezvoltării economico-sociale a țării. Perfecționat continuu, pe baza principiului integrării sale organice cu cercetarea științifică și producția, învățământul reflectă, într-o măsură tot mai însemnată, progresul științei, tehnicii și culturii, noile realizări economico-sociale ale țării. Concomitent cu modernizarea conținutului procesului instructiv-educativ a avut loc creșterea numărului celor încredințați școlii spre instruire și educație. În învățământul preșcolar sînt cuprinși astăzi aproape 84% din copiii în vîrstă de 3—5 ani; în învățământul primar, gimnazial și treapta I de liceu sînt școlarizați toți copiii de vîrsta claselor I—X; în treapta a II-a de liceu și școlile profesionale învață toți absolvenții învățământului obligatoriu de 10 ani, majoritatea covârșitoare a acestora pregătindu-se în profilurile industriale, agro-industriale și silvice; în acest an școlar, aproape 80% dintr-o generație de absolvenți ai școlii de 10 ani își continuă pregătirea în treapta a II-a de liceu — cursuri de zi și serale, existînd toate condițiile pentru generalizarea, la sfîrșitul actualului cîcinal, a învățământului de 12 ani; în învățământul superior studiază peste 160 000 studenți. În total, populația școlară numără în prezent peste 5,7 milioane de preșcolari, elevi și studenți. Numai în anul școlar 1987—1988 au fost pregătiți prin învățământul profesional, liceal și superior — cursuri de zi și serale — peste 370 000 muncitori calificați și specialiști cu studii superioare.

Raportînd stadiul actual de dezvoltare a învățământului și rezultatele obținute la înaltele exigențe, orientări și indicații date de tovarășul Nicolae Ceaușescu, de tovarășa Elena Ceaușescu privind trecerea la o calitate superioară în activitatea instructiv-educativă pe toate treptele de învățămînt, are loc intensificarea activității pentru perfecționarea continuă a pregătirii cadrelor, astfel încît școala, de toate gradele, să asigure vieții noastre social-economice și culturale tineri cu o înaltă competență profesional-științifică, politică și economică, capabili să valorifice și să

dezvolte tehnica modernă, să se implice responsabil în soluționarea tuturor problemelor pe care le impune progresul României socialiste.

Pornind de la caracterul prospectiv al învățămîntului, în strînsă corelație cu dinamismul și dezvoltarea multilaterală a vieții social-economice a țării, de la exigențele actualei revoluții științifico-tehnice contemporane, tovarășa Elena Ceaușescu a subliniat în repetate rînduri că principalul obiectiv care trebuie să stea în fața învățămîntului este ridicarea calității pregătirii forței de muncă la nivelul cerut de tehnologiile moderne. Școala trebuie să asigure tineri cu un grad ridicat de cultură generală, tehnico-științifică și o temeinică pregătire de specialitate. În acest scop se pune în permanență un accent deosebit pe îmbunătățirea conținutului de idei al programelor analitice în concordanță cu cele mai noi achiziții ale științei, pe asigurarea unei bune pregătiri teoretice și practice, pe asigurarea unui orizont profesional și de cultură generală tot mai larg. Școala poate și trebuie să se manifeste plenar ca principalul canal de difuzare a științei și culturii, de îmbogățire a minții și gîndirii creatoare, de modelare a caracterelor și comportamentelor, de formare cetățenească a tinerei generații. Învățămîntul românesc, urmărind dezvoltarea spiritului revoluționar al tinerelor generații, urmărește dezvoltarea multilaterală a personalității umane astfel încît competența profesională să fie dublată de un comportament social capabil să reflecte idealurile și valorile proprii socialismului. O dominantă a pregătirii tineretului o reprezintă, în toate formele activității instructiv-educative, de la orele de curs și laborator la practica productivă, de la munca de cercetare la învățămîntul politico-ideologic, cunoașterea aprofundată a politicii partidului și statului nostru, a operei teoretice și practice a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. În întreg procesul instructiv-educativ se pune accentul pe cultivarea la tineri a spiritului novator, a cutezanței și gîndirii prospective, precum și a dragostei nețărmurite față de patrie, popor și partid, de idealurile de muncă, de creație și pace ale poporului român. La elaborarea programelor de dezvoltare economico-socială a țării, fundamentate pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii și susținute de un învățămînt modern o contribuție remarcabilă are tovarășa Elena Ceaușescu, eminent om politic și savant de renume mondial. În ultimele două decenii întreaga activitate științifică și de învățămînt, politica în aceste domenii este strîns legată de numele tovarăsei Elena Ceaușescu, Președintele Consiliului Național al Științei și Învățămîntului.

Puternica personalitate politică și științifică a tovarăsei academician Elena Ceaușescu, exemplul său luminos de viață și muncă, competența și dăruirea cu care slujește interesele partidului și poporului reprezintă motivația pentru care ziua de 7 ianuarie nu este uitată nici de cele mai tinere vîrstare ale țării, de toți oamenii muncii constructori conștienți ai socialismului și comunismului pe pămîntul României.

În această zi de aleasă sărbătoare, întregul popor adresează tovarăsei Elena Ceaușescu calde felicitări însoțite de urarea de ani mulți și luminoși, de viață îndelungată și plină de bucurii, alături de tovarășul Nicolae Ceaușescu, cel mai iubit fiu al națiunii române, putere de muncă și noi realizări în activitatea politică și științifică pe care o desfășoară spre binele și propășirea patriei socialiste.